

## כיצד להיות אזרח משפיע - שישה דברים שלא לומדים במערכת החינוך

דני עבודי, מנהל ק.מ.ה.

כשמתחילים לשאול 'למה?' ו'האם?' מגיעים למקומות לא כל-כך נוחים.

הדרך משם מובילה להליכה אל מחוץ לתלם, לחשיבה מחודשת ולערעור על הקיים.

בכל ימי האנושות המציאות עוצבה על ידי אלו שהלכו נגד הזרם, בכל התחומים, אלו שהעזו לחשב מסלול מחדש ולקדם יוזמות בתחומי הפילוסופיה והחשיבה, האמנות, ההנדסה, הטכנולוגיה ועוד.

מי שהעזו לצאת מהמסגרת סללו את הדרך למהפכות גדולות יותר שהשפיעו על החברה, שינו מעמדות ותפיסות ויצרו חיבורים לעתיד לבוא. ממהפכת הדפוס ועד פייסבוק - ראו מה היוזמות הטכנולוגיות עשתה לשיח החברתי בעולם כולו.

דוגמה נוספת היא התנועה הציונית - יזמות של בנימין זאב הרצל ושותפיו אשר הניעה יוזמות חברתיות אחרות כמו החייאתה של השפה העברית והעליות הראשונות לארץ ישראל. אלה בתורן יצרו מציאות חדשה והניעו יוזמות נוספות שעיצבו את המציאות שבה אנו חיים היום.

את הכישורים והתכונות הנדרשים לחשיבה ולפעולה מחוץ לתלם לא ניתן לרכוש במערכת החינוך. תהליכי הוצאה לפועל הם ידע שניתן ללמוד, אולם מה שהופך את הידע הזה לעשייה אמיתית ואיכותית הם המודעות העצמית והתשוקה לעשייה, אשר הופכים את החשיבה למעשה. את אלו ניתן לפתח במסגרת חינוכית ומרחב למידה המקדמים את ששת האלמנטים הבאים:

- **תשוקה לעשייה:** היזמים החברתיים מתוארים כמי שאש יוקדת בעיניהם ובליבם, חדורי שליחות גדולה ששמה את הרעיון לפני הכול. ואכן, לפני הכול, התשוקה לקדם רעיון היא הדלק שמתניע את התהליך, שהוא יזמות לכל דבר
- **כישורים חברתיים מחודדים:** כדי להבין בעיה אנושית יש צורך ברגישות כלפי אנשים ומצבים, כזו שמאפשרת לזהות בעיות, להבחין בצרכים, לקלוט רעיונות ולאתר הזדמנויות. זוהי היכולת לשכנע את האנשים המתאימים להצטרף לצוות העבודה או לתמוך בו
- **יכולת לשנות את גבולות המשחק:** לא לקבל את ה'חוקים' כמובנים מאליהם, לדעת איך לפעול מול בעלי עניין המערבים בנושא ולשנות מסגרות לא מתאימות, מגבילות או כאלה שיוצרות חוסר צדק. מי שיוזמים רעיון מסוגלים גם ליזום ולשנות מציאות שנדמית כמקובעת וזהו חלק מהיזמות עצמה

- **מודעות וחשיבה כלכלית:** מטבע הדברים מדובר במשאבים מוגבלים, לבטח בתחילת הדרך. מדובר לא רק בכסף מכיוון שיוזמות חברתיות לרוב אינן מוטות רווח, אבל הן צריכות לייצר הון - חברתי, סביבתי ועוד. החשיבה הכלכלית חיונית לקיומו של כל רעיון, מכיוון שהיא האנרגיה המתניעה את היכולת לבצעו וגם תורמת לחוסנו של הגוף המבצע
- **מיקוד במטרה ובעשייה:** מיקוד הוא הערך המשלים של בחירה. כל הצלחה מחייבת התמדה וחתירה ליעד לצד גמישות ושמירה על ראש פתוח לרעיונות ולידע חדשים
- **חשיבה פוליטית:** היכרות והבנה של הסביבה האנושית שבה אנו חיים - מי יהיו לעזר בקידום הרעיון, מכלול האינטרסים, בנייה וצפי של תרחישי הווה ועתיד, התגובה לתרחישים וחשיבה לאן מובילים את המהלך. מתוך כך נוכל לדעת מה מקומנו במציאות שבה אנו פועלים



אלו אבני הבניין  
של מערכת  
חינוך גמישה,  
לא כזו שמכינה  
לעתיד אלא כזו  
שפועמת את  
ההווה

אם מטרת החינוך היא בנייה של חברה איתנה שבוגרי מערכת החינוך תורמים לקידומה ולחיזוקה, אלו הם הדברים שהיינו מצפים לראות נלמדים בה והופכים לנכסים לחיים.

שילוב של נושאים אלו לא מצריך ויתור על הוראת המדעים ולא מייצר בעיה פוליטית או פשרה בנושאים חברתיים. ההפך, תחומים אלה הם יכולים להיות אבני הבניין של מערכת חינוך גמישה, לא כזו שמכינה לעתיד אלא כזו שפועמת את ההווה.

המחויבות שלנו כלפי ילדינו, כדי שהם ידעו לבנות את העולם שבו יחיו, דורשת מאיתנו לחנך אותם בתוך מרחב המאפשר ומקדם כישורים וחשיבה יזמיים. **אנו האנשים שלהם חיכינו!**